

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny Arkusze pokazowy
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Formy arkusza:</i>	MPOP-R0-100, MPOP-R0-200, MPOP-R0-300, MPOP-R0-400, MPOP-R0-660, MPOP-R0-700, MPOP-R0-Q00
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	4 marca 2022 r.

Wypracowanie (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W pracy rozważ **problem** podany w temacie.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** wskazanych w temacie oraz do wybranego **kontekstu** (np. historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa** wybrana spośród lektur wymienionych w arkuszu egzaminacyjnym.
- Utwory literackie przywołane w wypracowaniu muszą reprezentować co najmniej dwie epoki literackie.
- W wypracowaniu przedstaw **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **500 wyrazów**.

Temat 1.

Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego.

W pracy odwołaj się do:

- **wybranej lektury obowiązkowej**
- **utworów literackich z dwóch różnych epok**
- **wybranego kontekstu.**

Temat 2.

Kształtowanie własnej tożsamości [...] wiąże się z poczuciem odkrywania „ja” i własnego miejsca na świecie, poczuciem bycia całością oraz tworzeniem fundamentów do dalszego rozwoju. Poszukiwanie tożsamości jest jednym z najistotniejszych i najtrudniejszych zadań w ciągu całego życia człowieka. To, kim się czujemy, z jakimi wartościami się utożsamiamy, wpływa na nasze wybory życiowe, pełnione funkcje w społeczeństwie, wchodzenie w nowe role i determinuje naszą przyszłość. (Miroslaw Babiarz, Paweł Garbuzik)

Tożsamość jednostki. Rozważ, jaką rolę w fabule dzieła literackiego pełni kreacja bohatera literackiego. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Miroslawa Babiarza oraz Pawła Garbuzika.

W pracy odwołaj się do:

- ***Hamleta* Williama Szekspira**
- **utworów literackich z dwóch różnych epok**
- **wybranego kontekstu.**

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów. Oceniając wypracowanie, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.:

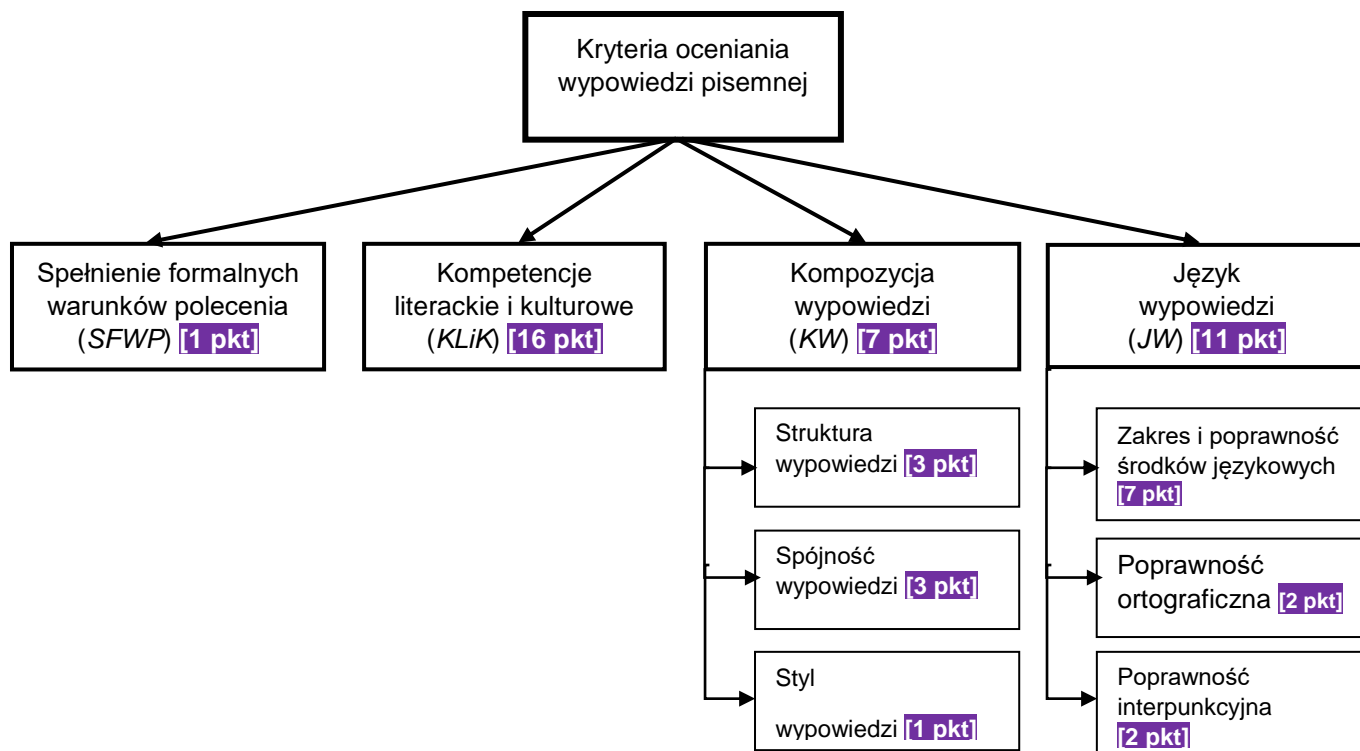
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; ≈ 3%)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; ≈ 46%)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; = 20%)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; ≈ 31%).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- nie występuje w nim błąd kardynalny
- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym
- w wypracowaniu zdający przywołał utwory literackie reprezentujące dwie epoki literackie
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu nie występuje błąd kardynalny. ORAZ • W wypracowaniu jest odwołanie do utworów literackich reprezentujących dwie epoki literackie oraz do lektury obowiązkowej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypowiedź jest napisana w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o:
  - 1) nieznanomości treści lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:
    - a) fabuły, w tym głównych wątków utworu;
    - b) losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów;

LUB

  - 2) **całkowicie** nieuprawnionej interpretacji lektury obowiązkowej będącej całkowitą falsyfikacją danego utworu.
2. W przypadku lektur obowiązkowych błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach).
3. W wypracowaniu zdający musi odwołać się do lektury obowiązkowej – w zależności od tematu – wskazanej w poleceniu albo wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. Odwołanie się zdającego do lektury oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
  - a) Przykład zdania analitycznego: Sposób dzielenia się własnymi życiowymi doświadczeniami zależy nie tylko od samego autora – jego intencji, chęci czy stylu, ale również od charakteru filozofii i światopoglądu epoki, w jakiej tworzył.
  - b) Przykład zdania informacyjnego: Innym tekstem, tym razem pochodzącym z epoki

renesansu, są *Treny* Jana Kochanowskiego.

Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepiszanymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.

4. Jeśli jedyna lektura obowiązkowa jest przywołana lakonicznie, bardziej w kontekście / w nawiązaniu do innego utworu literackiego, który zdający szerzej omawia w wypracowaniu, wówczas traktujemy przywołanie tej lektury jako spełnienie formalnych warunków zadania, ale oceniając KLiK, nie uwzględniamy tej lektury jako kontekst.
5. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:
  - a) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
  - b) utwory literackie uwzględnione w wypracowaniu reprezentują co najmniej dwie różne epoki.
6. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lub wybranej lektury obowiązkowej oraz innych utworów literackich – reprezentujących różne epoki literackie – w sposób funkcjonalny, tzn. np. czy przywołał w pracy takie konwencje, omówił takie motywy literackie, które w sposób istotny wspierają jego tok rozumowania albo dobrze ilustrują to, o czym pisze
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, wybrany spośród: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz kształcenia językowego
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej i innych utworów)	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Trzy utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	13 pkt	
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie, a trzeci – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> Bogata argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	9 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Dwa – w pełni funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. 	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	7 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie. 	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	5 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Jeden – w pełni funkcjonalnie, drugi – częściowo funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. 	<ul style="list-style-type: none"> Trafna argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> Zadowolająca argumentacja. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	2 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> Jeden – w pełni funkcjonalnie, 	<ul style="list-style-type: none"> Powierzchnowa argumentacja. W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	1 pkt	

<p>drugi – niefunkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO • Trzy utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie. ALBO • Dwa – częściowo funkcjonalnie, a trzeci – niefunkcjonalnie albo brak.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • Jeden utwór – częściowo funkcjonalnie, drugi – niefunkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. • Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie. 	0 pkt		

Uwaga: jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – *KLik*)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości problematyki utworu, elementów poetyki tekstu.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu znajomość trzech utworów reprezentujących różne epoki literackie, w tym lektury obowiązkowej / lektur obowiązkowych, innego utworu literackiego / innych utworów literackich. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
  - 1) takich elementów jego struktury, jak np. kreacja świata przedstawionego, motywy, tematy, toposy, aluzje obecne w dziele literackim,
  - 2) problematyki utworów, w tym np.: ich związku z tradycją literacką, programami epoki, grupy literackiej itp.,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy struktury dzieła literackiego lub motywy, konwencje, aluzje literackie, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.
3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie wprowadzając

żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.

4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o trzech utworach literackich (np. o trzech lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę trzy utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory mogą być traktowane jako kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego przy pomocy argumentów.
- 1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, uwzględniająca kontekst, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji gdy znajomość problematyki utworów literackich oraz elementów poetyki tekstu została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.
  - 2) Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
  - 3) Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*
6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do **na przykład:**
- 1) historii literatury
  - 2) teorii literatury
  - 3) charakteru epoki
  - 4) biografii autora
  - 5) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
  - 6) filmu, spektaklu teatralnego
  - 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
  - 8) mitologii
  - 9) Biblii
  - 10) religii
  - 11) historii
  - 12) filozofii
  - 13) kwestii politycznych
  - 14) kwestii społecznych,
- wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu.

Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może

prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie ogranicza się wyłącznie do przywołania, np. informacji, wydarzenia, tytułu dzieła; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst polegający na odniesieniu się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie formułując żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i innych dziedzin sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.
10. W ocenie poziomu argumentacji nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
  - 1) nieznajomości lektury obowiązkowej (z podstawy programowej) wskazanej w poleceniu, do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera (dopuszczalne błędy w zapisie, nieprowadzące do trudności w identyfikacji bohatera lub autora, np. **Rousseau* albo **Rouseau* zamiast *Rousseau* – błędny zapis to błąd ortograficzny), dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
  - 2) nieznajomości utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
  - 3) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową falsyfikacją danego utworu
  - 4) nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np.: **narrator wiersza*; **wiersz „Ocalony” Różewicza opowiada*, **fabuła w „Trenach” Jana Kochanowskiego*). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje*, *wiersz ukazuje*).
  - 5) braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.

Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.

- 6) Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia

bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

- 7) Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiadana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> • W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. • Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. • Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).
  - 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
  - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na tematyczne ustrukturyzowanie wypowiedzi, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
  - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w następujących po sobie „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, ze zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub z braku jednego z tych „bloków”.
3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

- Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
- Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
- Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
  - zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
  - rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
  - pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
  - wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
  - przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniami.

4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawily, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
  - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
  - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
  - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
  - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
  - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków Zakres środków	Nie więcej niż 2 błędy jęz.	3–4 błędów jęz.	5–6 błędów jęz.	7–8 błędów jęz.	9–10 błędów jęz.	11–12 błędów jęz.	13–14 błędów jęz.	15 lub więcej błędów jęz.
	A	B	C	D	E	F	G	H
Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna.	2 pkt
Praca zawiera 1–2 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 3 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 3 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 4–7 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 8 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 500 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM WYPRACOWAŃ ZDAJĄCYCH ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

Poprawność ortograficzna

1. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania (na poziomie zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy (tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):
    - **błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch**
    - **łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.**
  2. W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
    - **dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
    - **mylenia liter**
      - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – ą, i – j, u – y*)
      - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
      - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ź, ć – dź*)
      - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*)
    - **ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
      - oznaczania miękkości nad literami
      - kropek (*dż, ż, i, j*)
      - „ogonków” przy literach *ą* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó, t* lub *ł*
    - **błędów dotyczących podziału wyrazu**
    - **utraty dźwięczności** (*kóska* zamiast *kózka*, *proźba* zamiast *prośba*)
    - **błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii**, np. *startóje* bo *startować*
    - **mylenia przedrostków z przyimkami**, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wkłasie*, *zachwilę*, *napewno*
    - **niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich**, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*.
- Wyrazy z błędami, których nie uwzględnia się w ocenie poprawności ortograficznej, egzaminator podkreśli w wypracowaniu i nad każdym z nich zapisze literę **D** – oznaczającą dysleksję.

Praca zawiera nie więcej niż 4 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 5–6 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 7 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

Przykładowe realizacje

Temat 1.

Gry z historią. Opowieść o przeszłości w dziełach literatury polskiej. Omów tematy, problemy, sposoby kreowania świata przedstawionego.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Realizacja 1.

Błędy merytoryczne, błędy ortograficzne			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01	Położenie geograficzne Polski sprawia, że w swojej ponad	_____
_____	02	tysiącletniej historii była ona sceną, na której rozgrywały się	_____
_____	03	znaczące wydarzenia nie tylko dla losów Rzeczypospolitej, ale	_____
_____	04	i całej Europy. Nasz kraj na wspomnianej scenie bywał	_____
_____	05	głównym bohaterem, często postacią drugoplanową, czasem	_____
_____	06	statystą. Owe powikłane dziejowe perypetie stały się tematem	_____
_____	07	wielu utworów rodzimej literatury. Tym chętniej	_____
_____	08	podejmowanym, że dającym autorowi możliwość wykazania	_____
_____	09	się inwencją twórczą.	_____
_____	10	Świetnym przykładem połączenia historycznej refleksji	_____
_____	11	z bogactwem wyobraźni artystycznej jest „Kordian” Juliusza	_____
_____	12	Słowackiego, a szczególnie scena „Przygotowanie” będąca	_____
_____	13	nadzwyczaj krytyczną oceną postawy wodzów powstania	_____
_____	14	listopadowego. Świadczy o tym kreacja świata	_____
_____	15	przedstawionego. Scena o charakterze fantastycznym ma	_____
_____	16	miejsce na Łysej Górze, gdzie według podań ludowych	_____
_____	17	odbywały się saby czarownic, a i w dramacie spotykają się tu	_____
_____	18	ciemne moce. Okazją do zlotu jest nadchodzące dziewiętnaste	_____
_____	19	stulecie, stąd wspomniana w didaskaliach data 31 grudnia	_____
_____	20	1799 r. Szatan ze swoimi współnikami pragnie zawczasu	_____
_____	21	uczynić jak najwięcej zła. Jego szczególna uwaga skupia się	_____
_____	22	na narodzie, który wkrótce podejmie walkę równą tej, jaką	_____
_____	23	diabły stoczyły z Bogiem. To dla Polaków ciemne moce	_____

_____	24	w ogromnym kotle warzą przywódców zrywu	_____
_____	25	niepodległościowego. Polecenia wydawane diabłom przez	_____
_____	26	Szatana oraz składniki wrzucane do kotła pozwalają	_____
_____	27	czytelnikowi rozpoznać, o jakie historyczne postaci chodzi.	_____
_____	28	Z napoleońskich szpilek powstaje generał Chłopicki, gdyż był	_____
_____	29	zafascynowany cesarzem Francuzów, ale brakowało mu	_____
_____	30	rozumu Bonapartego. Nadto wbrew nazwisku, nie bratał się	_____
_____	31	z ludem, lecz zachowywał wyniośle. Diabły tworzą jeszcze	_____
_____	32	Skrzyneckiego, Krukowieckiego, Czartoryskiego, a ze	_____
_____	33	sposobu, w jaki powstają wodzowie, wynika, że krytykuje się	_____
_____	34	ich za tchórzostwo, ugodowość, brak zdecydowania,	_____
_____	35	konformizm. Surowych ocen nie szczędzi się też wybitnym	_____
_____	36	przedstawicielom życia publicznego (Joachim Lelewel	_____
_____	37	wyszadzany za pustostowie i niezdolność do działania) oraz	_____
_____	38	artystycznego (Julian Ursyn Niemcewicz wyśmiewany ze	_____
_____	39	względu na swe konserwatywne poglądy oraz miernej jakości	_____
_____	40	twórczość poetycką).	_____
_____	41	Jak widać, Słowacki formułuje ostre sądy o wydarzeniach	_____
_____	42	historycznych, posługując się aluzją oraz ironią, zabawą	_____
_____	43	słowami (magiczne formuły Szatana), odwołaniem do tradycji	_____
_____	44	literackiej (czarownice na wrzosowisku w „Makbecie”). Wciąga	_____
_____	45	przy tym w tę grę czytelnika, który może odczuwać	_____
_____	46	satysfakcję, gdy odgaduje zagadki i rozpoznaje tropy	_____
_____	47	kulturowe obecne w scenie dramatu. Jednocześnie poeta	_____
_____	48	dokonyuje rozrachunku z powstaniem listopadowym na	_____
_____	49	warunkach postawionych przez autora „Kordiana”.	_____
_____	50	Zdecydowanie mniej krytyczny wobec polskiej historii jest	_____
_____	51	Henryk Sienkiewicz w „Potopie”. Należy pamiętać, że powieść	_____
_____	52	powstawała w długim cieniu klęski dwóch zrywów	_____
_____	53	niepodległościowych, jakie miały miejsce w XIX w. Za udział	_____
_____	54	w powstaniach listopadowym i styczniowym spotykały Polaków	_____
_____	55	rozmaite represje ze strony władz zaborczych: więzienie,	_____
_____	56	konfiskata majątku, wywózki na zesłanie, emigracja. W tej	_____
_____	57	sytuacji, zdaniem pisarza, należało dodawać rodakom otuchy,	_____
_____	58	szukać w dziejach Rzeczypospolitej tych momentów, które	_____
_____	59	pokazywały, że trudności są do przezwyciężenia, a odrodzenie	_____

60	kraju jest możliwe, zwłaszcza jeśli dokonuje się poprzez	
61	współpracę wszystkich warstw społecznych. Jak to ujął później	
62	Sienkiewicz, literatura powinna powstawać „dla pokrzepieniu	
63	serc”.	
64	Dlatego pisarz umieścił akcję „Potopu” w początkowej	
65	fazie wojny polsko – szwedzkiej z lat 1655–1660. Wydawało	
66	się wtedy, że Rzeczpospolita zostanie pokonana przez karną,	
67	świetnie wyszkoloną armię najeźdźcy z północy, który napadł	
68	na nasz kraj mimo obowiązującego traktatu pokojowego. Tym	
69	bardziej, że część magnaterii zdradziła interesy ojczyzny,	
70	ponieważ weszła w konszachty z wrogiem dla własnych	
71	korzyści, wyraźnie nie mając ochoty do walki. W tym	
72	kontekście szczególnie wymowne są dwa epizody opisywane	
73	w powieści, czyli pospolite ruszenie szlachty pod Ujściem oraz	
74	uczta w Kiejdanach. Przybywszy na zgromadzenie szlachty	
75	w Wielkopolsce, wojewoda poznański Krzysztof Opaliński	
76	wolał posłuchać poselstwa szwedzkiego na czele ze zdrajcą	
77	Hieronimem Radziejowskim niż rad żarliwego patrioty	
78	i doświadczonego żołnierza Władysława Skoraszewskiego.	
79	Podobnie nadzieje, że Janusz Radziwiłł stanie do walki	
80	z wojskami Karola Gustawa, okazały się płonne. Za te	
81	złudzenia Wołodyjowski, Zagłoba oraz Skrzetuski zapłacili	
82	więzieniem, gdy na przyjęciu wydanym przez litewskiego	
83	magnata nie chcieli zobowiązać się do lojalności wobec	
84	księcia. Natomiast Kmicic, który wcześniej złożył przysięgę na	
85	wierność Radziwiłłowi, zhańbił swoje imię. Zatem zdrada,	
86	tchórzostwo, egoizm, niskie morale wielmożów otworzyły	
87	szeroko bramy kraju dla zniszczenia i grabieży dokonywanych	
88	przez wojska szwedzkie.	
89	Jednakże strategia pisarska Sienkiewicza z założenia ma	
90	nieść czytelnikowi pocieszenie, stąd kulminacyjnym punktem	
91	akcji w „Potopie” czyni noblista obronę klasztoru paulinów na	
92	Jasnej Górze. Jest to zbiorowy wysiłek Polaków wszystkich	
93	stanów, ale przede wszystkim drobnej szlachty, mieszczan	
94	i chłopstwa. Złączeni wiarą katolicką oraz miłością do ojczyzny	
95	stają do walki pod charyzmatycznym przywództwem przeora	

96	Augustyna Kordeckiego. Przyszło im zmierzyć się	
97	z przeważającymi siłami wroga, a jeśli zdarzało się, że duch	
98	w obrońcach słabnął, to otuchy walczącym dodawała procesja	
99	z Najświętszym Sakramentem lub wspólny śpiew	
100	„Bogurodzicy”. Mimo że obrona klasztoru jest wysiłkiem	
101	zbiorowym, Sienkiewicz zadbał o to, aby walczący mieli swój	
102	rys indywidualny. Warto tu wspomnieć ledwie	
103	siedemnastoletniego mnicha, który pomaga nabijać kule, ale	
104	z trudem opanowuje swój strach, gdy trwa ostrzał szwedzkich	
105	dział i jednocześnie z niekłamany podziwem patrzy na	
106	postawę głównego bohatera książki. Obrona Jasnej Góry	
107	stanowi również sposobność do odkupienia wcześniejszych	
108	win, z czego Kmicic vel Babinicz ochoczo korzysta. Organizuje	
109	walkę na murach, wykazuje się szaleńczą odwagą, rozbrajając	
110	artyleryjski pocisk, za co otrzymuje pochwałę księdza	
111	Kordeckiego. Jest pomysłodawcą wycieczki do obozu <u>wroga,</u>	
112	<u>która sieje w nim spustoszenie.</u> Wreszcie wysadza kolubrynę,	jęz.
113	czego o mało nie przypląca życiem, zostaje bowiem złapany	
114	przez Szwedów i torturowany przez Kuklinowskiego. Każde	
115	pojedyncze poświęcenie składa się na wspólnotowy wysiłek,	
116	który w końcu przynosi upragniony skutek i najeźdźcy	
117	przestają oblegać klasztor. Ocalenie Jasnej Góry, duchowej	
118	stolicy Polski, jest przełomem w wojnie ze Szwedami.	
119	Opisany powyżej schemat fabularny prowadzący	
120	czytelnika od rozpacz do nadziei Sienkiewicz mógł realizować	
121	za cenę uproszczeń czy wręcz przeinaczeń w odniesieniu do	
122	wydarzeń i postaci historycznych. Walki o klasztor nie były	
123	wcale tak intensywne, jak wynikałoby to z opisu w „Potopie”.	
124	Na prawie pięćdziesiąt dni oblężenia zdecydowaną większość	
125	spędzono na negocjacjach. Pod mury klasztorne Szwedzi nie	
126	sprowadzili żadnej kolubryny. Z kolei zachowanie Janusza	
127	Radziwiłła można tłumaczyć troską o Litwę zagrożoną	
128	napaścią Carstwa Rosyjskiego, a od polskiego króla pomocy	
129	nie nadchodziła. A propos Jana Kazimierza to w powieści jest	
130	to postać wyraźnie idealizowana, <u>udrapowana</u> na ojca narodu.	jęz.
131	Tymczasem w rzeczywistości popełnił wiele błędów jako	

_____	132	władca i przyczynił się do nieszczęść, które dotknęły	_____
_____	133	Rzeczpospolitą.	_____
_____	134	Jeszcze inny – niż poprzedni twórcy – sposób prezentacji	_____
_____	135	historii przedstawiła Olga Tokarczuk w opowiadaniu „Profesor	_____
_____	136	Andrews w Warszawie”. Na rzeczywistość PRL-u w chwili	_____
_____	137	wprowadzenia stanu wojennego patrzymy oczami Anglika,	_____
_____	138	który pojawił się w komunistycznej Polsce, by propagować	_____
_____	139	założenia szkoły psychologicznej popularnej na Zachodzie.	_____
_____	140	Przychodzi zatem z kompletnie innego świata,	_____
_____	141	a o peerelowskim wie niewiele. Ma do jego mieszkańców	_____
_____	142	stosunek protekcyjny („Polska to kraj inteligentnych ludzi”).	_____
_____	143	Autorka dba, aby takie zachowanie przyjeźdźnego wywoływało	_____
_____	144	w czytelniku raczej pobłażliwość niż irytację. Gdyż wynika ono	_____
_____	145	z zadufania Anglika przekonanego, że dzięki wyznawanej teorii	_____
_____	146	psychoanalitycznej znalazł klucz do poznania rzeczywistości.	_____
_____	147	Tymczasem jest to przejaw ignorancji, co świetnie pokazuje	_____
_____	148	analiza snu, której dokonuje profesor. Uczonemu przyśniła się	_____
_____	149	wrona, którą interpretował jako zapowiedź pozytywnej zmiany	_____
_____	150	w jego życiu. Tymczasem polski odbiorca utworu wie, że	_____
_____	151	wrona w stanie wojennym była symbolem Wojskowej Rady	_____
_____	152	Ocalenia Narodowego, czyli organu sprawującego władzę po	_____
_____	153	13.12.1981 r. Widziadło senne jest więc zapowiedzią	_____
_____	154	złowrogich wypadków, których Anglik będzie mimowolnym	_____
_____	155	świadkiem, czego zupełnie nie potrafi rozpoznać. Tokarczuk	_____
_____	156	dystansuje się tym samym od postawy optymizmu	_____
_____	157	poznawczego reprezentowanej przez profesora. Okazuje się,	_____
_____	158	że są na świecie zjawiska wymykające się racjonalnemu	_____
_____	159	poznaniu, czego Andrews doświadcza, stykając się	_____
_____	160	z rzeczywistością komunistycznej Polski po przewrocie	_____
_____	161	wojskowym: czołgi na ulicach, niedziałające telefony, obskurne	_____
_____	162	bloki, bar z niesmacznym jedzeniem, kolejki po karpia	_____
_____	163	zabijanego na miejscu, puste sklepy, w których można kupić	_____
_____	164	jedynie chleb i ocet. Jego dotychczasowa wiedza nie pomaga	_____
_____	165	mu poradzić sobie z tymi gwałtownymi przeżyciami. Reakcje	_____
_____	166	prerażonego mężczyzny są jednoznacznie oceną stanu	_____
_____	167	wojennego. Jednocześnie pozostawiają czytelnika	_____

_____	168	z przekonaniem, że wszelki teorie obiecujące, iż potrafią	_____
_____	169	całościowo wytłumaczyć rzeczywistość są zawodne, o czym	_____
_____	170	warto pamiętać również dziś.	_____
_____	171	Jak wynika z powyższych rozważań dzieje	_____
_____	172	Rzeczypospolitej powodują, że historia jest atrakcyjnym	_____
_____	173	tematem dla twórców różnych okresów literackich, dającym	_____
_____	174	dużą swobodę kreacyjną. O przeszłości można pisać,	_____
_____	175	posługując się dramatem romantycznym („Kordian”),	_____
_____	176	pozytywistyczną powieścią historyczną („Potop”) lub	_____
_____	177	współczesnym opowiadaniem („Profesor Andrews	_____
_____	178	w Warszawie”). Niesłusznie jednak zarzuca się polskiemu	_____
_____	179	piśmiennictwu zapatrzenia w przeszłość. Bowiem pisarze,	_____
_____	180	podejmując problemy historyczne, zazwyczaj coś	_____
_____	181	intrygującego mówili o swojej współczesności. [1289 wyrazów]	_____

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz kontekst historyczny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2	1	0			
		A	B	D	C	E	F	G

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wывód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6			5			4			3			2			1			0		
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F

2
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu; 2 dopuszczalne błędy językowe.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
---------------------	-----------

33	bowiem „Dziady” cz. III traktowane są jako dramat narodowy,	
34	który nawiązuje do historii spisków na Litwie i powstania	
35	listopadowego. W scenie V dramatu (tzw. Widzenie księdza	
36	Piotra) Bóg w widzeniu zsyła pokornemu duchownemu wizję	
37	cierpienia i zmartwychwstania narodu polskiego. Nawiązania	
38	biblijne, bezpośrednie odwołania do życia i męczeńskiej	
39	śmierci Jezusa Chrystusa, a przede wszystkim ideowa	
40	zbieżność między historią Chrystusa a historią Polski ✓	√int.
41	przyczyniły się do stworzenia przez Mickiewicza romantycznej	
42	koncepcji mesjanizmu polskiego. Mickiewicz ✓ opisując	√int.
43	i interpretując przeszłość, wskazał, że Polska ma do odegrania	
44	arcyważną rolę w historii: ostatecznym celem mesjanizmu było	
45	zbawienie ludzkości w przyszłym Królestwie Bożym. W takiej	
46	perspektywie historyczne męczeństwo narodu polskiego	
47	zyskuje nadzwyczajny sens. Mimo klęski powstania	
48	listopadowego martyrologia Polaków zyskała nowy wymiar:	
49	zbawczy, odkupujący winy i cierpienie. Polska, jako kraj	
50	szczególnie dotkliwie umęczony przez zaborców, jawi się jako	
51	kraj, który przyniesie odrodzenie ludzkości w duchu wiary	
52	chrześcijańskiej. W takiej perspektywie trudna historia zyskuje	
53	nowe znaczenie, dzięki czemu aktualne wydarzenia nabierają	
54	głębokiego sensu.	
55	Kiedy w drugiej połowie XIX wieku upadł kolejny zryw	
56	niepodległościowy – powstanie styczniowe – nastroje panujące	
57	wśród Polaków nie były optymistyczne. Przeciwnie: panował	
58	klimat przygnębienia i zniechęcenia. Tak jak w romantyzmie	
59	Mickiewicz odślaniał mesjanistyczny sens dziejów, tak	
60	w pozytywizmie Henryk Sienkiewicz wskazywał Polakom, że	
61	idea zjednoczenia narodowego i sięgnięcia po niepodległość	
62	po to, by bronić wolności i niezawisłości, jest i pozostaje	
63	ważna. Wydarzenia przedstawione w „Potopie”, składające się	
64	na obraz walki narodu polskiego ze szwedzkim najeźdźcą	
65	(akcja powieści rozgrywa się w czasie najazdu szwedzkiego	
66	na ziemię Rzeczypospolitej w latach 1655–1657), ukazane	
67	zostały jako przykład, a może wręcz przypomnienie Polakom,	
68	że w sytuacjach krytycznych mają siłę i możliwości, aby	

69	wspólnymi siłami pokonać zaborcę. Nie bez powodu mówi się,	
70	że „Potop” to powieść pisana „dla pokrzepienia serc”. Polacy,	
71	na wzór postaci historycznych (króla Jana Kazimierza czy	
72	przedstawiciela magnaterii, Lubomirskiego), mogą i potrafią	
73	dowieść swego patriotyzmu i dochować wierności Ojczyźnie.	
74	Siedemnastowieczne wydarzenia historyczne stały się więc	
75	przyczynkiem do idei integracji członków narodu polskiego,	
76	żyjących w 2. poł. XIX wieku.	
77	Interesujący sposób opowiedzenia ważnych wydarzeń	
78	historycznych w XX wieku zaproponowała również Hanna	
79	Krall, autorka książki „Zdążyć przed Panem Bogiem”. Wydana	
80	w 1970 roku publikacja jest przykładem prozy reportażowej,	
81	lecz na tyle specyficznym, że w większości składa się	
82	z monologu bohatera, Marka Edelmana, ostatniego przywódcy	
83	powstania w getcie warszawskim w czasie II wojny światowej.	
84	Historia opowiedziana przez Edelmana jest wstrząsająca –	
85	zaprzecza stereotypowemu przekonaniu, że naród żydowski	
86	w obliczu śmierci był bierny i pokorny. Edelman dokonał	
87	demitologizacji powstania w getcie – walczący powstańcy nie	
88	są herosami, lecz ludźmi „z krwi i kości”, mają swoje słabości,	
89	borykają się z lękami, ze swoją przeszłością, są ambitni (np.	
90	historia Mordechaja Anielewicza). Walczący powstańcy	
91	wiedzieli, że nie pokonają hitlerowców, ale chcieli godnie	
92	umrzeć, pokazać światu, że można samemu wybrać rodzaj	
93	i moment śmierci. Dlatego książka Hanny Krall jest niezwykła,	
94	gdyż dzięki wypowiedziom Edelmana udało się pokazać, że	
95	historia bez literackiego „retuszu” nie tylko potrafi wstrząsnąć	
96	czytelnikiem, ale przede wszystkim uświadomić, że zło	
97	w świecie nie jest abstrakcją, lecz problemem, któremu należy	
98	aktywnie się przeciwstawiać.	
99	Literackie ukazywanie przeszłości można odczytywać	
100	w kategoriach swego rodzaju gry z historią. Podkreślmy	
101	jednak, że ta „gra” nie ma charakteru ludycznego, nie służy	
102	„pustej” zabawie, nie jest „sztuką dla sztuki”, lecz poważnym	
103	przedsięwzięciem intelektualnym i emocjonalnym. Dlaczego?	
104	Otóż dlatego, że opis wydarzeń minionych, jak zostało	

_____	105	powiedziane we wstępie do tej pracy, służy m.in. odślanianiu sensu dziejów, integrowaniu społeczeństwa czy – jak w przypadku reportażu Hanny Krall – przedstawianiu trudnych momentów w historii bez literackiego „retuszu”. Z tych względów wciąż aktualnie brzmi łacińska sentencja: <i>Historia magistra vitae est</i> – bez wątplenia historia jest nauczycielką życia. My, współcześni czytelnicy, możemy i powinniśmy uczyć się od niej po to, by nie popełniać błędów naszych przodków. [828 wyrazów]	_____
_____	106		_____
_____	107		_____
_____	108		_____
_____	109		_____
_____	110		_____
_____	111		_____
_____	112		_____
_____	113		_____

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz konteksty: historyczny, historycznoliteracki, biblijny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2	1	0	
		A	B	D	C	E

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6			5			4			3			2			1			0				
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C	3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F	3 G	3 H
		0																							
		liczba błędów językowych																							

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. Praca nie zawiera błędów językowych.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

2
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
---------------------	-----------

Temat 2.

Kształtowanie własnej tożsamości [...] wiąże się z poczuciem odkrywania „ja” i własnego miejsca na świecie, poczuciem bycia całością oraz tworzeniem fundamentów do dalszego rozwoju. Poszukiwanie tożsamości jest jednym z najistotniejszych i najtrudniejszych zadań w ciągu całego życia człowieka. To, kim się czujemy, z jakimi wartościami się utożsamiamy, wpływa na nasze wybory życiowe, pełnione funkcje w społeczeństwie, wchodzenie w nowe role i determinuje naszą przyszłość. (Miroslaw Babiarz, Paweł Garbuzik)

Tożsamość jednostki. Rozważ, jaką rolę w fabule dzieła literackiego pełni kreacja bohatera literackiego. Punktem wyjścia do rozważań uczyn fragment tekstu Miroslawa Babiarza oraz Pawła Garbuzika.

W pracy odwołaj się do:

- *Hamleta* Williama Szekspira
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Realizacja 1.

Błędy merytoryczne, błędy ortograficzne			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01	Sformułowanie „kształtowanie własnej osobowości”	_____
_____	02	zakłada podmiotowość tego procesu – to ja sam odkrywam	_____
_____	03	swoje „ja”, kształtuję je, to ode mnie zależy, kim będę, jakich	_____
_____	04	dokonom w życiu wyborów – jestem punktem wyjścia do tego,	_____
_____	05	czym będzie moje życie. Tak też można rozumieć	_____
_____	06	provokacyjny początek „Dzienników” Gombrowicza z lat	_____
_____	07	pięćdziesiątych. Pisarz szukający swego miejsca	_____
_____	08	w powojennej emigracyjnej rzeczywistości, zaczyna swoje	_____
_____	09	osobiste refleksje od zasygnalizowania tematu dzienników:	_____
_____	10	„Poniedziałek – Ja; Wtorek – Ja; Środa – Ja; Czwartek –	_____
_____	11	Ja...”. A zatem początkiem wszystkiego jest samoświadomość	_____
_____	12	– nie można zrozumieć świata, ani cokolwiek na jego temat	_____
_____	13	powiedzieć, bez zrozumienia samego siebie.	_____
_____	14	Poczucie bycia całością, o którym piszą w cytowanym	_____
_____	15	fragmencie autorzy, to, jak sądzę, zrozumienie samego siebie,	_____
_____	16	zaakceptowanie tego, kim jestem. Zdaniem autorów takie	_____
_____	17	poczucie jest fundamentem rozwoju człowieka, ale przecież	_____
_____	18	zyskana samoświadomość nie jest człowiekowi dana raz na	_____

_____	19	zawsze. To trudny i nigdy niekończący się proces. Iluż to ludzi	_____
_____	20	w swoim życiu zmienia poglądy dlatego, że pod wpływem	_____
_____	21	różnych okoliczności tracą wiarę w to, co do tej pory	_____
_____	22	determinowało ich życie. Dzieje się tak szczególnie	_____
_____	23	w burzliwych, niespokojnych czasach – czasach próby dla	_____
_____	24	jednostki.	_____
_____	25	Co to znaczy być wiernym sobie, jak żyć, aby nie	_____
_____	26	sprzeniewierzyć się własnym wartościom – to ważne pytania	_____
_____	27	życia i literatury. Hamlet jest właśnie taką ikoniczną postacią	_____
_____	28	literacką, która uosabia wahania i rozterki człowieka	_____
_____	29	niepewnego siebie, rozczarowanego światem i ludźmi,	_____
_____	30	niezdolnego do jednoznacznych wyborów.	_____
_____	31	Aby to pokazać, Szekspir w swym dramacie wykreował	_____
_____	32	bohatera, który przede wszystkim rozmyśla, a nie działa.	_____
_____	33	Hamlet zastanawia się nad koniecznością podjęcia decyzji,	_____
_____	34	snuje refleksje na temat słabości natury ludzkiej, na temat	_____
_____	35	sensu życia. Wielokrotnie w toku zdarzeń tytułowy bohater	_____
_____	36	zostaje na scenie sam i wygłasza monolog. W trzecim akcie,	_____
_____	37	gdy już wie, kto zabił jego ojca, ale wciąż nie ma pewności, jak	_____
_____	38	powinien postąpić, pyta samego siebie, czy bardziej godnym	_____
_____	39	jest „być” i stać się igraszką losu, czy też „nie być”, stawić opór	_____
_____	40	nieszczęściu i umrzeć. Twierdzi, że lęk przed śmiercią	_____
_____	41	sprawia, że człowiek wybiera „długie, potulnie przecierpiane	_____
_____	42	życie”.	_____
_____	43	I tak, śledząc rozwój wydarzeń – od ukazania się ducha	_____
_____	44	króla Hamleta do finałowego aktu zemsty – a przede	_____
_____	45	wszystkim czytając to, co sam bohater mówi nam o sobie w	_____
_____	46	monologach, rozmowach z matką czy przyjacielem Horacjem,	_____
_____	47	stajemy się świadkami odkrywania własnego „ja” przez	_____
_____	48	tytułowego bohatera. Broni dobra, ale też wie, że w tej	_____
_____	49	„tłuszczem obrosłej epoce” jego działania są skazane na	_____
_____	50	porażkę. Rozterki i wysiłki Hamleta ukazane są w kontraście	_____
_____	51	do takich postaci jak zły i cyniczny Klaudiusz, słaba i bezwolna	_____
_____	52	Gertruda, głupi i naiwny Poloniusz. Hamlet nie może i nie chce	_____
_____	53	żyć w świecie, w którym tryumfują zło, cynizm i interesowność.	_____
_____	54	Jego młodzieńcza wiara w człowieka w konfrontacji	_____

55	z rzeczywistością musiała przegrać. Jak pisze Herbert	
56	w wierszu „Tren Fortynbrasa” Hamlet musiał zginąć, bo wierzył	
57	w kryształowe pojęcia, a nie w glinę ludzką.	
58	Podobną, a nawet można powiedzieć wzorowaną na	
59	Hamlecie, kreację postaci literackiej odnajdujemy	
60	w romantycznym dramacie Słowackiego „Kordian”. O ile	
61	jednak Szekspirowski Hamlet wkracza na scenę dramatu z już	
62	ukształtowaną osobowością, to młodziutki, piętnastoletni	
63	Kordian nie potrafi określić ani celu, ani sensu swojego życia.	
64	Obydwie postaci cechuje refleksyjność, skłonność do	
65	roztrząsania spraw ostatecznych, nieustanne wahanie.	
66	Jednakże bohater Słowackiego, w odróżnieniu do Hamleta,	
67	niemoc <u>działania</u> zamienia w wolę czynu. Zanim to się stanie,	
68	bohater nie potrafi znaleźć żadnego impulsu do <u>działania</u> .	jęz.
69	Próbuje mu w tym pomóc stary sługa Grzegorz, opowiadając	
70	historie mające pobudzić wyobraźnię Kordiana i zainspirować	
71	go do czynu. Ani jego starania, ani miłość do Laury nie	
72	uchronią bohatera przed próbą ostatecznej ucieczki od życia.	
73	Dopiero doświadczenia zebrane podczas podróży po Europie,	
74	a zwłaszcza iluminacja doznana na szczycie góry Mont-Blanc,	
75	pozwolą Kordianowi dokonać wyboru i zdeterminują jego	
76	przyszłość.	
77	W obydwu dramatach mamy zatem przedstawionych	
78	bohaterów poszukujących sensu życia i dokonujących wyboru	
79	swojej drogi życiowej. Pokazane jest to poprzez podejmowane	
80	przez nich działania, poprzez konfrontację z innymi osobami	
81	oraz poprzez ich wypowiedzi monologowe. Innymi środkami	
82	służącymi pokazaniu bohatera poszukującego i błędzącego	
83	w życiu można posłużyć się w powieści. Tu narrator,	
84	zwłaszcza ten wszechwiedzący, wprowadza nas nie tylko	
85	w życie bohatera, ale także w jego myśli i pragnienia. W ten	
86	sposób możemy na przykład prześledzić, jak szuka swego	
87	miejsca w świecie, jak poznaje samego siebie Cezary Baryka,	
88	bohater „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego. Począwszy od	
89	dzieciństwa spędzonego w dostatnim domu w Baku,	
90	w poczuciu bezpieczeństwa w ramionach kochających	

_____	91	rodziców, poprzez zbuntowaną młodzież, która przypadła na	_____
_____	92	początek I wojny światowej, czas konfliktów na tle	_____
_____	93	narodowościowym i czas rewolucji sowieckiej. W życiu	_____
_____	94	bohatera zaznaczone są ważne dla jego rozwoju duchowego	_____
_____	95	i emocjonalnego zdarzenia: wyjazd ojca na wojnę	_____
_____	96	i zachłystnięcie się brakiem kontroli, dostrzeżenie cierpienia	_____
_____	97	i poświęcenia matki podczas rewolucyjnej zawieruchy, śmierć	_____
_____	98	matki i spotkanie ojca, który zabiera go do nowo powstałej	_____
_____	99	Polski i zanim umrze, roztoczy przed synem wizję szklanych	_____
_____	100	domów. Także późniejsze wydarzenia, rozczarowanie	_____
_____	101	burżuazyjną Polską a zwłaszcza zawód miłosny i odrzucenie	_____
_____	102	przez dużo dojrzałą od niego kobietę – też Laurę, jak	_____
_____	103	w przypadku Kordiana – spowodowały, że bohater dokonał	_____
_____	104	wyboru: stanął na czele manifestacji robotniczej. Jednakże	_____
_____	105	jego wybór wydaje się tyleż samo desperacki, co świadomy.	_____
_____	106	Wydaje się, że bohater wciąż nie wie, kim jest. Te same	_____
_____	107	wahania towarzyszą Hamletowi i Kordianowi. Może dopiero	_____
_____	108	dojrzały wiek przynosi odpowiedź na pytanie o tożsamość	_____
_____	109	jednostki. Taką odpowiedź, jaką da się wyczytać w ostatnim	_____
_____	110	XIX trenie Kochanowskiego, wypowiedzianą przez matkę	_____
_____	111	poety: „Tego się, synu, trzymaj, a ludzkie przygody / Ludzkie	_____
_____	112	noś!”. Być człowiekiem, to jest ostateczna odpowiedź na	_____
_____	113	pytanie o to, czego powinniśmy poszukiwać i z jakimi	_____
_____	114	wartościami się utożsamiać. [878 wyrazów]	_____

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz konteksty: biograficzny i literacki. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3	2	1	0	
		A	B	D	C	E

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7	6	5	4	3	2	1	0	0														
		1 A	1 B	2 A	1 C	2 B	3 A	1 D	2 C		3 B	1 E	2 D	3 C	1 F	2 E	3 D	1 G	2 F	3 E	1 H	2 G	2 H	3 F

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. Praca zawiera 1 dopuszczalny błąd językowy.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
--------------	----

_____	33	człowieka może doznać wyłącznie uszczerbku.	_____
_____	34	Inny bohater polskiej literatury, który w swoich rozterkach	_____
_____	35	i sposobach kształtowania własnej tożsamości przypomina	_____
_____	36	Hamleta, to Kordian z dramatu Juliusza Słowackiego pt.	_____
_____	37	„Kordian”. Ten utwór warto interpretować jako tekst będący	_____
_____	38	historią dojrzewania psychologicznego i politycznego młodego	_____
_____	39	człowieka, który próbuje odnaleźć własną tożsamość. Kiedy	_____
_____	40	poznajemy Kordiana ma on zaledwie 15 lat. Jest chłopakiem	_____
_____	41	bardzo wrażliwym, nie do końca odnajduje się w świecie,	_____
_____	42	w otaczającego go rzeczywistości. Jego stary sługa, Grzegorz,	_____
_____	43	troszcząc się o młodego panicza, opowiada mu interesujące	_____
_____	44	historie – o Janku, co szył psom buty, o walkach	_____
_____	45	napoleońskich w Egipcie, o Kazimierzu, który w rosyjskiej	_____
_____	46	niewoli, w samobójczym porywie, zabił tatarskiego pułkownika.	_____
_____	47	Bohater poszukuje siebie samego także w miłości (historia	_____
_____	48	z Laurą). Kordian jest zagubiony, nie może znaleźć celu	_____
_____	49	w życiu. Dlatego wyrusza w świat, udaje się w podróż po	_____
_____	50	Europie. Jego wędrówka jest w istocie czasem duchowego	_____
_____	51	dojrzewania – konfrontacja z młodzieńczymi wyobrażeniami	_____
_____	52	o świecie jest dla Kordiana bolesna. Przekonuje się, że	_____
_____	53	światem rządzi pieniądz, że prawdziwa miłość nie może	_____
_____	54	zaistnieć w świecie, w którym dominującą rolę odgrywa	_____
_____	55	majątek. Bohater, czytając utwór Szekspira na skałach	_____
_____	56	w Denver boleśnie uświadamia sobie rozdźwięk między	_____
_____	57	światem idealnym, ukazywanym w literaturze,	_____
_____	58	a rzeczywistością. Zdawać by się mogło, że Kordian odnajduje	_____
_____	59	własną tożsamość na szczycie góry Mont Blanc – kiedy	_____
_____	60	wygłasza swój słynny monolog, deklarując, że będzie walczył o	_____
_____	61	wolność i niepodległość narodu polskiego. Kordianowe	_____
_____	62	utożsamienie z postacią legendarnego bohatera	_____
_____	63	szwajcarskiego, Winkelrieda, wskazywać by mogło, że Kordian	_____
_____	64	wreszcie odszukał cel w życiu, a tym samym jego tożsamość	_____
_____	65	wykrystalizowała się. Jednak w dalszej części dramatu nie	_____
_____	66	udaje mu się dochować wierności własnym przekonaniom –	_____
_____	67	nie zabija cara, przed jego komnatą traci przytomność. Dlatego	_____
_____	68	można powiedzieć, że Kordianowi nie udało się odszukać	_____

69	własnej tożsamości, albo inaczej: kształtując swoją tożsamość,	
70	nie udaje mu się odnaleźć celu w życiu.	
71	Z kolei Artur, bohater dramatu Sławomira Mrożka pt.	
72	„Tango”, podobnie jak Hamlet i Kordian za wszelką cenę	
73	próbuje przywrócić ład i porządek w otaczającym go świecie	
74	kosztem własnej tożsamości. Ten bohater traci podwójnie: nie	
75	odnajduje własnej tożsamości oraz nie odbudowuje świata, nie	
76	przywraca światu zagubionych wartości. Bo Artur, młody	
77	inteligent, człowiek wrażliwy, żyje w świecie odwróconych	
78	wartości. Groteskowa rzeczywistość nie gwarantuje mu zatem	
79	poczucia ładu i stabilności. Bohater nie potrafi odnaleźć siebie	
80	samego w rzeczywistości, w której dominuje chaos etyczny	
81	i moralny, wprowadzany przez członków najbliższej rodziny:	
82	wiecznie eksperymentującego „artystę”, Stomila, czy przez	
83	„wyzwoloną” matkę, Eleonorę. Zauważmy, że historię Artura	
84	i innych bohaterów „Tanga” potraktować można w kategoriach	
85	<u>ostrzeżenia</u> wyrażonego przez samego Sławomira Mrożka,	
86	który zdaje się <u>ostrzegać</u> czytelników przed konformizmem,	jęz.
87	anarchią i nihilizmem. W świecie pozbawionym norm i zasad,	
88	w rzeczywistości, w której króluje bezład i degrengolada,	
89	trudno zbudować własną stabilną tożsamość. W takim świecie	
90	wybitna jednostka skazana jest na klęskę. Katastroficzna wizja	
91	ukazana w <i>Tangu</i> zdaje się przestrzegać nas, czytelników,	
92	przed konsekwencjami braku własnej tożsamości, co	
93	w najwyższym stopniu ogranicza (uniemożliwia?) możliwość	
94	oddziaływania na otaczający świat.	
95	Co łączy Hamleta, Kordiana i Artura? Przede wszystkim	
96	bohaterowie ci ponoszą klęskę. Żaden z nich nie był w stanie	
97	ukształtować własnej tożsamości, odszukać swojego „ja”, które	
98	miałoby zagwarantować mu poczucie ładu i stabilności.	
99	Dodajmy do tego inny aspekt łączący bohaterów – mówiąc	
100	metaforycznie: każdy z nich wyruszył w drogę (motyw <i>homo</i>	
101	<i>viator</i>). Każdy z nich, poszukując własnej tożsamości, zmienia	
102	się, modyfikuje własne plany, dąży do samoustanowienia.	
103	Zauważmy też, że wraz ze zmianami zachodzącymi	
104	w strukturze psychologicznej bohaterów, następują zmiany	

_____	105	zachodzące na poziomie fabuły utworów. Każda zmiana	_____
_____	106	nastroju, aktywność w świecie przedstawionym itd. pociągają	_____
_____	107	za sobą zmiany na poziomie ukazywanych wydarzeń.	_____
_____	108	To, co łączy każdego z przedstawionych bohaterów, to ich	_____
_____	109	dojmująca samotność. To jednostki osamotnione zarówno	_____
_____	110	w swoich działaniach, jak i w poszukiwaniach własnej	_____
_____	111	tożsamości. Można wręcz powiedzieć, że Hamlet, Kordian	_____
_____	112	i Artur to jednostki szczególnie wybitne, nieustannie	_____
_____	113	poszukujące sensu życia, zarazem podejmujące iście	_____
_____	114	heroiczną próbę ukształtowania siebie samych. Niestety, ich	_____
_____	115	działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Chcę jednak	_____
_____	116	podkreślić, że w moim przekonaniu nigdy nie należy ustawać	_____
_____	117	w poszukiwaniu sensu i sedna ludzkich egzystencji, tak jak	_____
_____	118	nigdy nie powinno się ustawać w kształtowaniu własnej	_____
_____	119	tożsamości. [902 wyrazy]	_____

1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	1	0
----	--	---	---

Uzasadnienie oceny

Wypracowanie w całości spełnia formalne warunki polecenia:

- znajduje się w nim odwołanie do tekstów literackich z trzech różnych epok, każdy z przywołanych utworów jest lekturą obowiązkową
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- jest wypowiedzią argumentacyjną
- nie zawiera kardynalnego błędu rzeczowego.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16	liczba błędów rzeczowych	Ogółem KLiK
			0	16

Uzasadnienie oceny

W wypracowaniu wykorzystano w pełni funkcjonalnie trzy utwory literackie oraz kontekst historyczny. Argumentacja jest bogata. Zdający wykazuje się wiedzą przedmiotową i kontekstową, co świadczy o jego erudycji.

3. Kompozycja wypowiedzi

3a	Struktura wypowiedzi	3		2			1			0		
		A	B	D	C	E	F	G				

Uzasadnienie oceny

Elementy treściowe zostały w całej pracy zorganizowane problemowo; podział wypowiedzi poprawny zarówno w skali ogólnej, jak i w zakresie struktury akapitów; zamysł kompozycyjny zrealizowany w sposób wyrazisty i konsekwentny.

3b	Spójność wypowiedzi	3	2	1	0
----	---------------------	---	---	---	---

0
liczba błędów w spójności

Uzasadnienie oceny

Wywód w całości uporządkowany i spójny.

3c	Styl wypowiedzi	1	0
----	-----------------	---	---

Uzasadnienie oceny

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4. Język wypowiedzi

4a	Zakres i poprawność środków językowych	7		6			5			4			3			2			1			0		
		A	B	A	C	B	A	D	C	B	E	D	C	F	E	D	G	F	E	H	G	H	F	G

2
liczba błędów językowych

Uzasadnienie oceny

Szeroki zakres środków językowych (zróżnicowana składnia, leksyka) umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu; 2 dopuszczalne błędy językowe.

4b	Poprawność ortograficzna	2	1	0
----	--------------------------	---	---	---

0
liczba błędów ortograficznych

4c	Poprawność interpunkcyjna	2	1	0
----	---------------------------	---	---	---

0
liczba błędów interpunkcyjnych

Suma punktów	35
---------------------	-----------